



Visita
d'Educació
Primària

“El museu i el poblat de Ca n'Oliver” Guió pel docent



Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès



Museu Ca n'Oliver

Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

C/ València, 19

08290 - Cerdanyola del Vallès

Telèfon: 93 580 45 00

Fotografies

Copyright: Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver. Ajuntament de Cerdanyola

Informació pràctica visita Ca n'Oliver

Amb el seu programa educatiu, el Museu de Ca n'Oliver convida les escoles i instituts a fer que els seus infants i joves s'acostin a descobrir diversos aspectes sobre la cultura ibèrica a través del poblat ibèric de Ca n'Oliver. La proposta educativa s'adreça tant a l'Educació Primària com a l'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat.

Les activitats, visites i tallers que es duen a terme des del Museu de Ca n'Oliver estan destinades a afavorir el coneixement del nostre passat, amb el patrimoni com a eina d'aprenentatge i recurs per a l'educació. Aquesta guia té l'objectiu de compartir amb els docents tots els aspectes que s'han considerat en el disseny de la proposta per tal de preparar la visita i facilitar el seu aprofitament a l'aula.

Com reservar l'activitat

Per tal de programar les diferents activitats cal fer una reserva prèvia posant-se en contacte amb el Museu de Ca n'Oliver:

- a través de la pàgina web: <http://www.museucanoliver.cat/>
- per mail: museucanoliver@cerdanyola.cat
- per telèfon: 93 580 45 00
- Centre Educatius de Cerdanyola del Vallès: a través del programa Cerdanyola Educa www.cerdanyola.cat/educa

Informació pràctica visita Ca n'Oliver

On som i com arribar

Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

C/ València, 19

08290 - Cerdanyola del Vallès

Com arribar

En transport públic:

RENFE rodalies línies C-4 i C-7

AUTOBUSOS INTERURBANS: Sarbús línies E-3, A-4, A-7 i B-2 i B-4

URBANS: 1 i 2

En transport privat:

AP-7 (B-30)

C-58

El poblat ibèric de Ca n'Oliver

El Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver és un conjunt patrimonial format per un museu i un jaciment arqueològic que es troben al cim del turó de Ca n'Oliver de Cerdanyola i que forma part dels darrers contraforts de la serra de Collserola.

A mitjans del segle VI aC va desenvolupar-se la cultura ibèrica, repartida en tribus, en una franja costanera de la Península Ibèrica des del sud de França fins a Andalusia. Aquesta cultura neix com a resultat de l'evolució dels pobles de l'edat del ferro que ja vivien en aquestes contrades gràcies als contactes amb els pobles vinguts de la Mediterrània, especialment fenicis i grecs. Ca n'Oliver va ser un important centre d'acumulació d'excedent agrícola de la tribu dels Laietans, que va ser la base d'un actiu comerç amb els pobles de la Mediterrània (cartaginesos, grecs i, més tard, romans). El poblat de Ca n'Oliver, que va estar habitat entre el 550 i el 50 aC, presenta una estructura urbana en terrasses que s'adapta al turó des del qual, les elits que residien, controlaven un ampli territori de la plana vallesana on hi havia altres assentaments de menor entitat.

El poblat està museïtzat i s'hi han reproduït tres edificis ibèrics d'èpoques i funció diferents. La visita ens permet descobrir com era un poblat ibèric encimbellat amb els seus barris i carrers, el seu sistema de defensa, la seva evolució, la tipologia dels habitatges i dels espais artesans, el camp de sitges on s'emmagatzemaven els cereals i molts aspectes relacionats amb la vida quotidiana dels seus habitants.

El Museu de Ca n'Oliver

El Museu s'aixeca a l'interior d'una antiga pedrera de tal manera que s'integra en el turó i en recupera el perfil original. El Museu està dividit en dues plantes i una terrassa. A la planta baixa es troben els magatzems, la biblioteca i la part tècnica. Al primer pis hi ha dues sales d'exposició. A la permanent s'hi exposen més de 500 objectes trobats a les excavacions arqueològiques dels jaciments de Cerdanyola, la majoria procedents del poblat de Ca n'Oliver. L'altra sala és un espai on s'exhibeixen les exposicions temporals que acull el museu.

La visita a l'exposició, "Cerdanyola, terra d'ibers", ens permet conèixer l'origen i evolució de la cultura ibèrica, l'organització i composició de la societat, la relació entre les comunitats humanes i el seu entorn natural i el món de les creences, entre d'altres aspectes. A més de les troballes arqueològiques, l'exposició compta amb els audiovisuals, els interactius i d'altres recursos expositius per tal d'endinsar-nos en la cultura ibèrica. Però més important, a través del menjar, els vestits, les feines i l'escriptura, ens ajudarà a entendre com vivien i com era la vida quotidiana de les dones, els homes, la gent gran o els infants que van viure al territori on avui dia hi vivim nosaltres.

Guió didàctic “Visita al museu i el poblat de Ca n’Oliver”

El poblat de Ca n’Oliver és un jaciment emblemàtic de la Laietània, tant pel seu urbanisme, com pels vestigis que ens ha deixat. Més de 30 anys d’excavacions i estudi sobre el poblat ibèric han permès recuperar moltes estructures i objectes. I les tasques arqueològiques que s’han dut a terme en els jaciments del municipi de Cerdanyola han permès conèixer com era la vida en un poblat laietà de fa més de 2500 anys. Des de la seva posició privilegiada, els habitants de Ca n’Oliver dominaven la contrada i entraven en contacte amb altres poblats de la serra que l’envoltava. L’estudi dels vestigis arquitectònics que s’han recuperat al llarg de totes aquestes campanyes ens permeten poder caminar pels seus carrers, analitzar els canvis urbanístics, conèixer l’estructura defensiva, les activitats productives i la vida quotidiana.

Els materials recuperats es van dipositar al Museu de Ca n’Oliver, juntament amb els objectes que es recuperen d’altres jaciments de Cerdanyola, conformant l’exposició permanent “Cerdanyola, terra d’ibers”. A partir d’una museografia acurada, rigorosa i moderna, el visitant s’endinsa en aquesta cultura d’una manera molt vivencial, gràcies als audiovisuals i a les recreacions. Els diferents àmbits de l’exposició ens permeten anar des de les preguntes més àmplies (Qui eren? On vivien? Com era la seva cultura?) a temes més transversals, que ens permeten fer paral·lelismes amb l’actualitat: què menjaven? En què treballaven? Com eren els vestits? I la família?

Però el que distingeix el poblat de Ca n’Oliver és l’afany de ser un exemple viu d’investigació arqueològica i de difusió al gran públic. La visita al jaciment permet l’entrada en tres edificis reproduïts per tal de poder copsar de primera mà com eren els espais de la llar, tallers i cases i veure els objectes exposats i endinsar-se d’una manera més empàtica en el dia a dia dels laietans de Ca n’Oliver. Vens a veure-ho?

1. Objectius didàctics

- Descobrir el Museu i el jaciment de Ca n'Oliver.
- Conèixer la cultura i les formes de vida ibèriques.
- Identificar l'organització urbanística d'un poblat ibèric.
- Observar materials d'altres temps a fi d'aproximar antiguitat i funció.
- Reconèixer les diferents activitats econòmiques a l'època dels ibers.
- Posar en valor l'arqueologia com a ciència que ens ajuda a entendre el passat.
- Treure conclusions generals raonades a partir de la informació que s'ha rebut i del treball desenvolupat.
- Utilitzar i ampliar diferents nocions relacionades amb el temps passat i present.
- Habituar-se a l'estudi científic d'un període històric.
- Tenir una actitud de rebuig davant l'espoliació de béns artístics i arqueològics.
- Reflexionar sobre la importància de conservar els monuments, font de coneixement de la història.
- Tenir una actitud respectuosa a l'hora de fer una visita a un Museu.
- Valorar el patrimoni arqueològic com a herència i llegat dels grups humans i manifestació de la seva riquesa i diversitat.
- Utilitzar la llengua com a eina per construir coneixement, per comunicar-lo i per compartir-lo amb els altres.

2. Què cal saber abans de fer l'activitat?

Per tal d'aprofitar al màxim la visita proposem que l'alumnat prèviament treballi a l'aula alguns aspectes com ara els següents:

- Saber situar cronològicament la cultura ibèrica.
- Conèixer l'existència de colonitzacions: grega, púnica, romana.
- Saber què és un museu.
- Tenir nocions de la importància del poblat ibèric de Ca n'Oliver.

3. Descripció de l'activitat

La visita al jaciment de Ca n'Oliver i a l'exposició "Cerdanyola, terra d'ibers" del Museu per a l'alumnat d'Educació Primària està orientada al descobriment de la cultura ibèrica de fa més de 2500 anys. Ens trobarem a l'entrada del Museu de Ca n'Oliver on ens presentarem i s'explicarà l'activitat que durem a terme. A continuació anirem a visitar les sales de l'exposició permanent "Cerdanyola, terra d'ibers", on descobrirem els materials desenterrats al poblat de Ca n'Oliver i a altres jaciments de Cerdanyola. Els primers àmbits ens permetran conèixer quan va sorgir la cultura ibèrica, situar en el temps i l'espai qui eren els habitants de Cerdanyola abans de l'arribada d'altres cultures de la Mediterrània i quines són les principals característiques del poblat de Ca n'Oliver

Els següents àmbits mostren els objectes que es relacionen amb les feines que duïen a terme els seus habitants i com era el paisatge en aquella època (fent petits apunts a detalls que després reprendrem en la visita, com són les sitges). Seguidament parlarem de la jerarquització social i els elements de prestigi que han aparegut en el poblat (escultura de lleó, la figura del cavall o les ceràmiques d'importació).

Continuarem amb uns àmbits dedicats als oficis, fent especial èmfasi en la ceràmica i la introducció del torn, el treballador del metall i el món tèxtil, que ens permetrà parlar de vida quotidiana: la família, les tasques masculines i femenines, els vestits, els costums funeraris i la llengua. Per acabar parlarem de l'arribada dels romans i del conflicte que portarà a la seva desaparició, tot just abans de dirigir-nos cap al jaciment.

El passeig pels carrers ens permetrà reconèixer les diferents fases de construcció d'algunes de les cases i l'urbanisme del poblat, comprovant la posició estratègica que tenia en relació a d'altres poblats. L'entrada als edificis reproduïts ens permetrà visualitzar la distribució de l'espai de la llar, els diferents oficis i els objectes que es poden recuperar en una excavació arqueològica.

4. Competències bàsiques

Conviure i habitar el món

- Situar etapes i fets de la història personal per entendre el pas del temps.
- Descriure canvis i continuïtats
- Plantejar preguntes.
- Identificar evidències i treure conclusions.
- Utilitzar críticament fonts d'informació que usin diferents tipus de suport per observar i analitzar l'entorn.

Competències comunicatives

- Expressar idees i organitzar informacions de manera eficaç i intel·ligible.
- Comunicar idees i informacions de forma oral.
- Desenvolupar l'empatia mitjançant la comprensió de les accions humanes del passat.
- Utilitzar adequadament el vocabulari propi de les ciències socials per construir un discurs precís.
- Desenvolupar una actitud activa en relació a la conservació i preservació del patrimoni cultural, contribuint a donar-lo a conèixer.

Competències metodològiques

- Plantejar preguntes que siguin objecte d'investigació.
- Utilitzar habilitats per al tractament de la informació.
- Distingir entre informacions rellevants i anecdòtiques per copsar la intencionalitat dels missatges.
- Contrastar informacions a partir de fonts diverses.

Competències personals

- Buscar els fonaments de la seva identitat.
- Desenvolupar habilitats personals que afavoreixin les relacions interpersonals.
- Saber argumentar de forma lògica i coherent les explicacions dels conceptes i els fenòmens estudiats.

5. Continguts

- Adequació als coneixements previs de l'alumnat a través de preguntes.
- Aplicació de conceptes bàsics sobre la història antiga.
- Localització de la cultura ibèrica en l'espai i en el temps.
- Obtenció d'informació a partir de l'observació del patrimoni.
- Visita a l'exposició permanent del Museu de Ca n'Oliver per conèixer alguns dels objectes recuperats gràcies a les excavacions arqueològiques.
- Visita al jaciment *in situ* per tal de tenir un primer apropament a la importància del jaciment.
- Exercitació de l'empatia històrica i establiment de relacions entre el passat i el present.
- Valoració del llegat del món ibèric i de les seves aportacions.
- Anàlisi de les formes de vida dels pobles ibers (organització social, economia, creences, manifestacions artístiques) a través de les seves restes materials.
- Valoració de la necessitat de protegir i preservar el patrimoni.

6. Conceptes

- El poblat de Ca n'Oliver.
- El Museu de Ca n'Oliver.
- La cultura ibèrica.
- L'estructura social.
- L'estructura del poblat ibèric.
- Les activitats econòmiques.
- La vida quotidiana.
- L'arqueologia.
- La difusió del patrimoni.

7. Activitats d'aprenentatge

- Benvinguda al grup al Museu de Ca n'Oliver, on es donaran les pautes sobre l'activitat que es desenvoluparà.
- A partir de la xerrada introductòria copsarem els preconceptes de l'alumnat..
- Seguidament farem una visita guiada a l'exposició permanent del Museu de Ca n'Oliver.
- Tot i que les troballes d'aquest jaciment són el fil conductor de la visita, es farà esment d'altres jaciments existents a Cerdanyola.
- Els diferents àmbits ens permetran conèixer els aspectes més rellevants de la cultura ibèrica.
- El primer contacte amb el jaciment de Ca n'Oliver serà la visita guiada per les estructures existents.
- El recorregut per les cases reproduïdes ens permetrà veure com eren les cases ibèriques.
- La visita a l'interior de les cases reproduïdes ens ajudarà a reconèixer les tasques econòmiques i els àmbits de la llar.

8. Recursos i materials

- Guió didàctic pel docent.
- Dossier pedagògic pel docent, que inclou propostes d'activitats anteriors i posteriors a la visita al Museu i jaciment de Ca n'Oliver i un quadern solucionat.

9. Fitxa de l'activitat

Nom de l'activitat:

El museu i poblat de Ca n'Oliver

Horari de les activitats didàctiques: a concretar.

Durada total: 2 hores.

Cicle educatiu: Educació Primària.

Nombre d'alumnes: 30 alumnes màxim per grup.

El docent haurà d'estar present durant l'activitat per tal d'acompanyar i supervisar el grup.

10. Consells pràctics:

- Cal procurar ser puntuals.
- Cal vestir amb roba i calçat còmodes.
- Cal parlar amb veu baixa durant l'activitat perquè visitarem un museu.
- Cal animar l'alumnat a participar en totes les activitats de manera activa.



Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès



Els ibers de Ca n'Oliver

Nom:

Quadern de Cicle Superior-solucionari



Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès



Museu Ca n'Oliver

Museu i Poblats Ibèrics de Ca n'Oliver

C/ València, 19

08290 - Cerdanyola del Vallès

Telèfon: 93 580 45 00

Fotografies

Copyright: Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

Ajuntament de Cerdanyola

Dibuixos

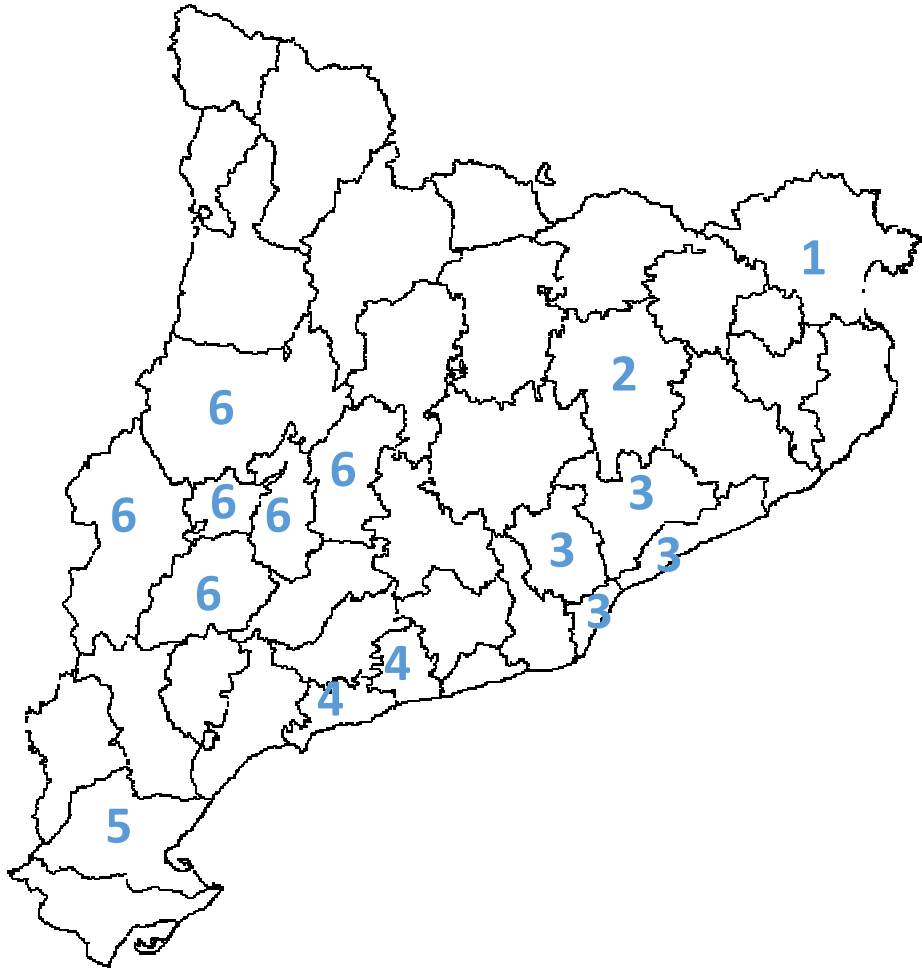
Ado Acosta

Francesc Riart

Qui eren els ibers?

1. Els pobles ibers van viure al litoral mediterrani entre els segles VI aC – I aC. Estaven organitzats en tribus. Situa en el mapa les més importants.

1 Indigets (Empúries) – **2 Ausetans** (Osona) – **3 Laietans** (Maresme i Barcelonès, Vallès) – **4 Cossetans** (Baix Penedès i Tarragonès) – **5 Ilercavons** (Baix Ebre) – **6 Ilergetes** (comarques de Lleida)



2. Pinta la nostra comarca en color vermell.
3. Amb una fletxa situa la cultura ibèrica al seu temps.

Ibers



Estructura i situació dels poblats ibers

1. Completa la frase següent:

Mediterranis – ibers – fenicis – cartaginesos - grecs – autòctons

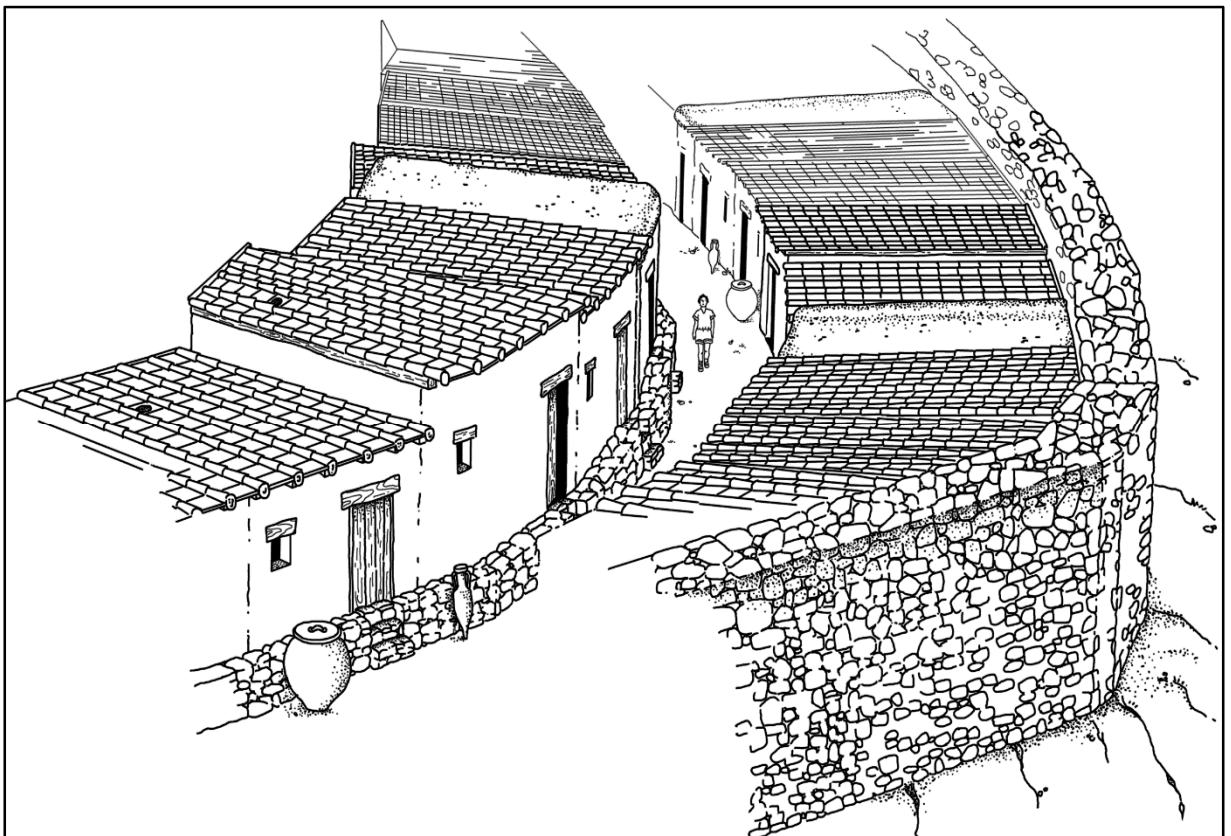
*Els **ibers** eren el fruit de la influència de pobles **Mediterranis** com els **fenicis** els **grecs** i els **cartaginesos** amb els pobles **autòctons***

2. Observa el dibuix del barri sud de Ca n'Oliver. Escriu adjectius i noms que t'ajudin a explicar com eren cadascun dels seus elements.

*Carrer: **estret, pavimentat, organitzat, .***

*Cases: **senzilles, petites, adossades, planificades, confortables.***

*Estructura defensiva: **muralla, torres, merlets, fossat, alta, complexa, potent, segura,***



L'emmagatzematge

1. Observa el dibuix.

Quina utilitat tenien aquests forats?

Planteja la teva hipòtesi.

Aquests forats excavats al terreny de gran capacitat són sitges. Servien per emmagatzemar gra.

2. On estaven situades les sitges?

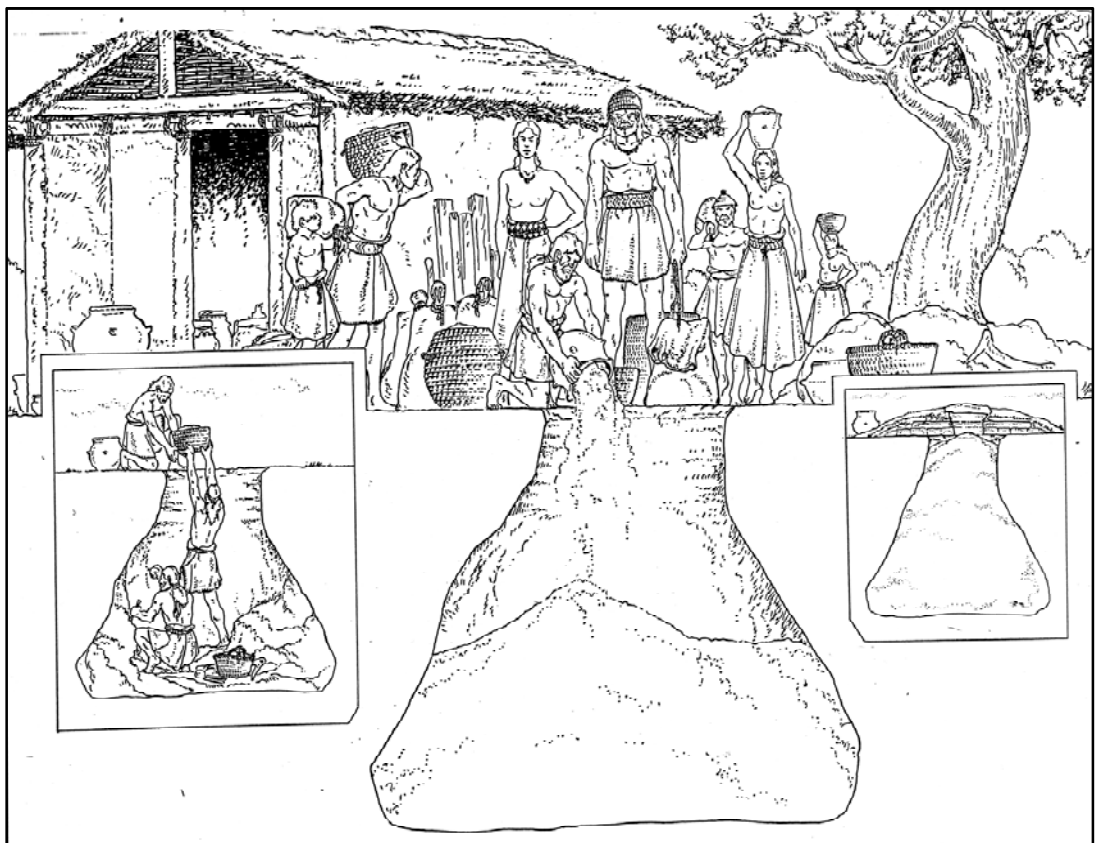
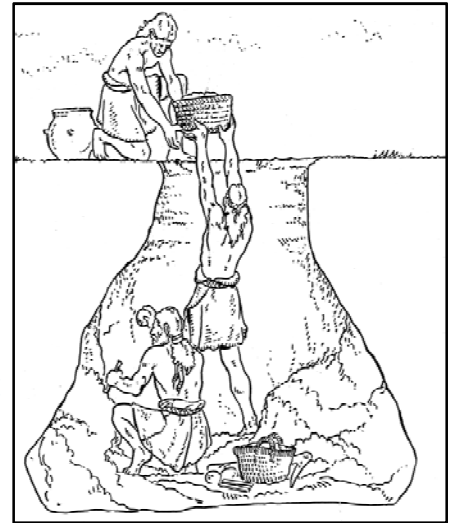
Les de Ca n'Oliver estan fora del poblat, davant de la muralla.

3. Quantes sitges hi ha a Ca n'Oliver aproximadament?

- ☐ Menys de 5
- ☐ Més de 10
- ☒ Més de 20

4. Com s'ho feien per a què no es fes malbé l'aliment emmagatzemat?

Les parets de les sitges estaven arrebossades amb fang, de manera que la capa de cereals que quedava en contacte es perdia però protegia a la resta. Les sitges es tancaven hermèticament i només s'obrien un cop l'any



El sistema defensiu

1. Observa el dibuix.

Com es defensaven els pobles ibers?

El poblat s'erigia dalt d'un turó per poder veure millor i per impedir un accés fàcil. A més, s'envoltava d'una muralla. La muralla tenia torres de vigilància i defensa amb merlets. Un fossat donava la volta al poblat.

2. Descriu la funció dels següents elements de la muralla:

Torre:

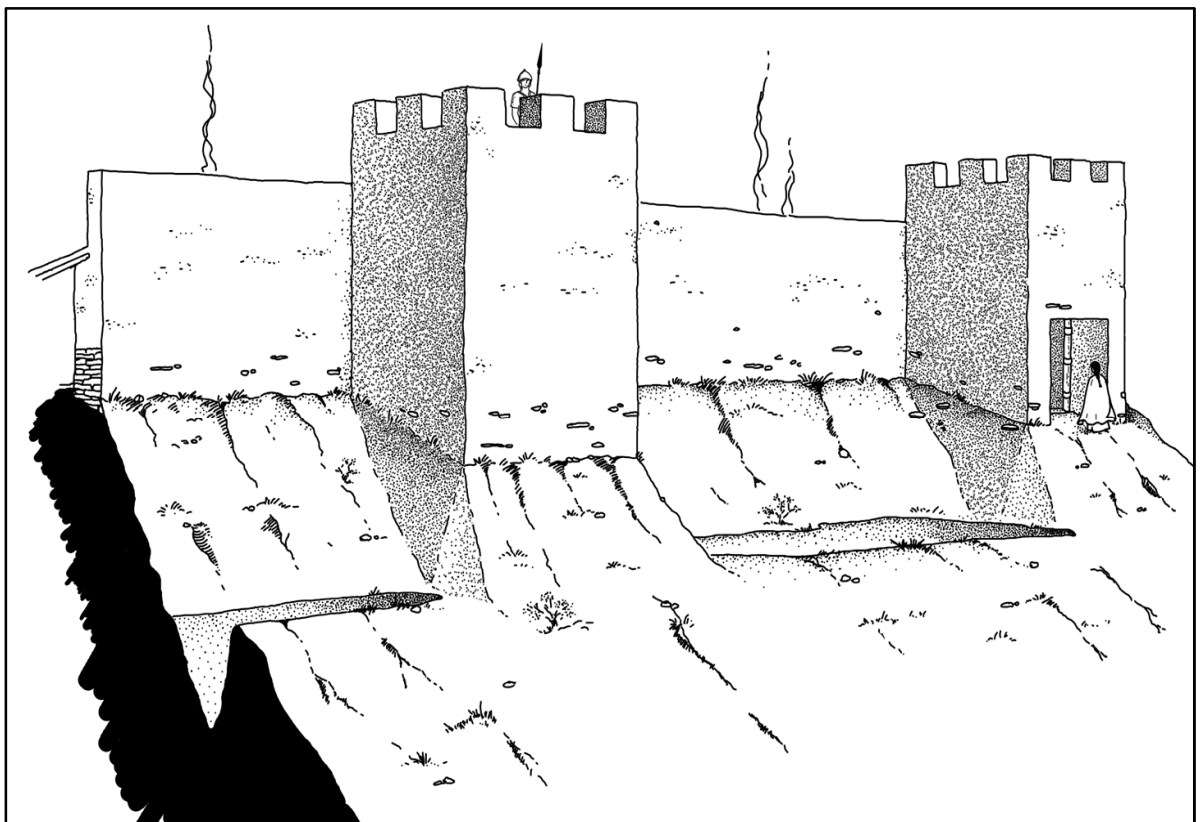
Element de vigilància des de la part alta i de defensa, ja que a través dels merlets es podia disparar fletxes i llançar objectes

Paret

Element fet de tàpia, tovot o pedra que es construïa al voltant del poblat excepte en les cares que donaven a un penya-segat per delimitar l'espai i protegir l'interior

Fossat

Trinxera excavada al terra que dóna la volta al poblat per tal d'impedir l'accés dels enemics i de les màquines de guerra.



La cultura material ibèrica al museu

1. Aquests són alguns dels objectes més representatius de la cultura ibera de Ca n'Oliver.

Fíbula – aixada - càlat – lleó – fusaiola – cremador – olla – copa grega



fíbula



fusaiola



cremador



càlat



Copa grega



aixada



olla



lleó

2. Quins d'aquests objectes són de prestigi?

Copa grega, lleó

3. Quins d'aquests objectes estan relacionats amb les creences religioses?

Cremador, lleó